

O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Xasanova Farizoda

Mirzo Ulug'bek nomidagi

O'zbekiston Milliy universiteti 3-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Maqolada o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini oshirishga qaratilgan mezonlar haqida so'z yuritiladi. Pedagogik va psixologik adabiyotlarda «texnologiya» tushunchasi tez-tez uchraydi, u bizga kompyuter texnikasining rivojlanishi va yangi kompyuter texnologiyalarining joriy etilishi bilan birga kirib keldi. Pedagogika fanida alohida yo'nalish – o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda ta'lim texnologiya paydo bo'ldi. Bu yo'nalish 60-yillarda AQSh, Angliyada paydo bo'lgan va hozirda dunyoning deyarli barcha mamlakatlariga tarqaldi.

Kalit so'zlar: Kasbiy tayyorgarlik, pedagogika, ta'lim texnologiyasi, individual yondashuv, individuallashtirish

Kirish

Ta'lim motivatsiyasini oshirish va kognitiv qiziqishlarni rivojlantirish.

Shunday qilib, individuallashtirish o'quv jarayonini tashkil etish modeli sifatida tushuniladi, unda:

- 1) o'qituvchi faqat bitta o'quvchi bilan muloqot qiladi;
- 2) bitta o'quvchi faqat o'quv qurollari bilan o'zaro aloqada bo'ladi.

Individuallashtirishda individual yondashuv qo'llaniladi, bu quyidagicha tavsiflanadi: pedagogika printsipi, unga ko'ra guruh bilan o'qitish va tarbiyaviy ish jarayonida o'qituvchi individual modelga muvofiq individual o'quvchilar bilan o'zaro munosabatda bo'ladi. ularning shaxsiy xususiyatlari; u bilan muloqotda bolaning individual xususiyatlariga yo'naltirish; o'quv jarayonida bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish; nafaqat barcha o'quvchilarning rivojlanishi uchun, balki har bir bolaning individual rivojlanishi uchun psixologik-pedagogik sharoitlarni yaratish.

O'quvchining o'z taqdirini o'zi belgilashga bo'lgan ehtiyojini ro'yobga chiqarish uchun kasbiy tayyorgarlik jarayonida individuallashtirishning asosan tashqi tomonining ta'sir davrlarini individuallashtirishning ichki tomoni ustunlik qilish davrlari bilan o'zgartirish zarurati muntazamligi mavjud. Ta'lim jarayonining turli bosqichlarida individuallashtirishning tashqi va ichki tomonlari o'rtasidagi turli xil bog'liqlik o'quvchining individual va shaxsiy o'zgarishlarining hajmini belgilaydi, uning o'zini o'zi belgilashga bo'lgan ehtiyojini rag'batlantiradi. O'quvchi individualligining rivojlanishi bilan individuallashtirishning tashqi tomoniga bo'lgan ehtiyoj ob'ektiv ravishda kamayadi va shu bilan birga individuallashtirishning ichki tomonining roli kuchayadi, lekin ular orasidagi o'zaro o'tishlar saqlanib qoladi.

O'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini individuallashtirishning muvaffaqiyati quyidagi pedagogik tamoyillarning qanday amalga oshirilishiga bog'liq.

Natijada, pedagogika o'z arsenalida sezilarli darajada samarali usullarni to'pladi. Biroq, ta'limning barqarorligi, shuningdek, har bir o'quvchining yuqori natijalarga erishishi muammolari bugungi kungacha saqlanib qolmoqda. Shubhasiz, usullarni takomillashtirishni davom ettirish

kerak, lekin ularni to'plash va empirik (amaliyotga asoslangan) tanlash jarayoni maqsadlarni tanlash va o'quv jarayonini monitoring qilish tizimini ishlab chiqish bilan birlashtirilishi kerak. O'quv jarayonini texnologiyalashtirish yordam berish uchun mo'ljallangan.

Pedagogikaning izchil rivojlanishi ta'lim va tarbiyaning yangi vositalari, shakl va usullarini izlashda katta imkoniyatlar ochadi. Pedagogikada ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etish bo'yicha yangicha yondashuvlar, qarashlar doimiy ravishda yuzaga keladi. Bu fan - ijtimoiy sharoit va talablarning barcha o'zgarishlariga javob berib, tobora ko'proq yangi yondashuv va shakllarni yaratadi.

Bugungi kunda har bir o'qituvchi o'quv jarayonini takomillashtirish, o'quvchilar qiziqishini oshirish va o'quvchilarning o'zlashtirishini oshirishning eng samarali usullarini izlamogda. O'qituvchilarning ta'lim sifatini oshirishga bo'lgan bunday intilishi munosabati bilan individual usullardan o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda ta'lim texnologiyalarga o'tish talablari tobora kuchayib bormogda.

Uslubiy ta'lim bilan solishtirganda, ta'lim texnologiyasi muhim afzalliklarga ega.

Texnologiyaning asosi – yakuniy maqsadni aniq belgilash. An'anaviy pedagogikada maqsadlar muammosi etakchi emas, erishish darajasi noto'g'ri, "ko'z bilan" aniqlanadi. Texnologiyada maqsad markaziy komponent sifatida qaraladi, bu esa unga erishish darajasini aniqroq aniqlash imkonini beradi.

Maqsad (yakuniy va oraliq) juda aniq (diagnostik) aniqlangan texnologiya unga erishishni nazorat qilishning ob'ektiv usullarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Texnologiya o'qituvchi tanlov oldida turgan va maqbul variantni izlashda pedagogik ekspromtga o'tishga majbur bo'lgan vaziyatlarni minimallashtirish imkonini beradi. O'qituvchi va uning faoliyati turlariga qaratilgan ilgari qo'llanilgan metodik dars ishlanmalaridan farqli o'laroq, texnologiya o'quvchilarning o'quv va kognitiv faoliyatining tuzilishi va mazmunini belgilaydigan o'quv jarayoni loyihasini taklif qiladi. Uslubiy dars ishlanmasi har bir o'qituvchi tomonidan turlicha qabul qilinadi, shuning uchun o'quvchilarning faoliyati turlicha tashkil etiladi. O'quvchilarning o'quv faoliyatini loyihalash deyarli barcha o'quvchilar uchun muvaffaqiyatning yuqori barqarorligiga olib keladi.

Xulosa

Individuallashtirish zamonaviy ijtimoiy hayotning, ta'lim siyosatining, ta'lim jarayonining voqeligi bo'lib, milliy ta'lim tizimini rivojlantirish istiqbollariga oid asosiy hujjatlarda o'z ifodasini topgan. Oliy kasbiy ta'limning federal davlat ta'lim standartlariga o'tishi munosabati bilan uning dolzarbligi kuchayadi.

Individual ta'lim - bu o'quv jarayonini tashkil etishning shakli, modeli bo'lib, unda:

1) o'qituvchi faqat bitta o'quvchi bilan muloqot qiladi;

2) bitta o'quvchi faqat o'quv qurollari bilan o'zaro aloqada bo'ladi. Individual ta'limning asosiy afzalligi shundaki, u bolaning o'quv faoliyatining mazmuni, usullari va sur'atini uning xususiyatlariga to'liq moslashtirish, aniq muammolarni hal qilishda uning har bir harakat va operatsiyasini nazorat qilish imkonini beradi; uning jaholatdan bilimga o'tishini kuzatish, o'quvchi va o'qituvchi faoliyatiga o'z vaqtida kerakli tuzatishlar kiritish, ularni o'qituvchi va o'quvchi tomonidan doimiy o'zgarib turadigan, lekin nazorat qilinadigan vaziyatga moslashtirish. Bularning barchasi o'quvchiga tejamkorlik bilan ishlash, o'z kuchlarining sarflanishini doimiy nazorat qilish, o'zi uchun optimal vaqtda ishlash imkonini beradi, bu esa, albatta, unga yuqori o'quv natijalariga erishish imkonini beradi

Individual ta'lim texnologiyasi - bu o'quv jarayonini shunday tashkil etish bo'lib, unda individual yondashuv va ta'limning individual shakli ustuvor hisoblanadi.

Prinsip sifatida individual yondashuv barcha mavjud texnologiyalarda ma'lum darajada amalga oshiriladi, shuning uchun ta'limni individuallashtirishni "kirish texnologiyasi" ham deb hisoblash mumkin. Biroq, individuallashtirishni birinchi o'ringa qo'yadigan, uni o'quv maqsadlariga erishishning asosiy vositasiga aylantiradigan texnologiyalarni alohida, yaxlit o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda ta'lim texnologiyaning barcha sifat va xususiyatlariga ega bo'lgan mustaqil tizim sifatida ko'rib chiqish mumkin.

O'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda ta'lim texnologiyalarning tasnifi xilma-xildir, chunki har bir muallif va ijrochi pedagogik jarayonga o'ziga xos, individual narsalarni olib keladi, shuning uchun ular har bir o'ziga xos texnologiya mualliflik huquqi bilan himoyalangan deb aytishadi. Biroq, ko'pgina texnologiyalar o'zlarining maqsadlari, mazmuni, qo'llaniladigan usullari va vositalarida juda ko'p o'xshashliklarga ega va bu umumiy xususiyatlarga ko'ra ularni bir necha guruhlariga ajratish mumkin.

Individuallashtirishni amalga oshirish nuqtai nazaridan, o'quv va pedagogik vaziyatlarda shaxsiy namoyon bo'lish erkinligi va xavfsizligini ta'minlash zarurati katta ahamiyatga ega, bu o'quvchiga kasbiy tayyorgarlik jarayonini o'z-o'zini boshqarish imkonini beradi.

Kasbiy tayyorgarlikni individuallashtirish muammosini keyingi tadqiq etishning mohiyati: o'quvchilarning mustaqil faoliyatini individuallashtirishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish; oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimida individuallashtirish strategiyasi va taktikasini ishlab chiqish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bepalko V.P. Darslik nazariyasi [Matn]: Didaktik jihat. - M.: Pedagogika, 1988. - 160-yillar.
2. Dissers.ru bepul elektron kutubxonasi: Zamonaviy pedagogika universitetida o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini individuallashtirish [Elektron resurs] - Kirish rejimi: <http://dissers.ru/1pedagogika/individualizatsiya-professionalnoy-podgotovki-studentov-sovremennom-pedagogicheskom-vuze-13-00-08-teoriya-metodika-professionalnogo-obrazovaniya-avtoreferat.php>
3. Bordovskaya N.V., Rean A.A. Pedagogika: Proc. universitetlar uchun. [Matn]: - Shanba. Piter, 2000 yil
4. Bulanova - Toporkova M.V., Duhavneva A.V. va hokazo [Matn]: O'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda ta'lim texnologiyalar. - Rostov n/a: "Mart" nashriyot markazi, 2002 yil
5. Burlakova, T.V. asosida universitetda bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash
6. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – C. 452-459.
7. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 3001-3007.
8. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – C. 3008-3020.
9. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in

- Uzbekistan //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering.
 – 2019. – Т. 9. – №. 1. – С. 4943-4952.
10. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(S1), 573-578.
 11. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2023. – Т. 3. – №. 08.05. – С. 187-190.
 12. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
 13. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." *Journal of Positive School Psychology* (2022): 2883-2889.
 14. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." *Конференции*. 2021.
 15. Ithomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
 16. Ithomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek Linguistic Traditions." *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.
 17. Ithomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing “Historical Memory” In Uzbek and French Languages." *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.
 18. Ithomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing" Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development* 2.11 (2023): 490-492.
 19. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." *Академические исследования в современной науке* 2.17 (2023): 165-169.
 20. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." *Academic research in educational sciences* 3.5 (2022): 1176-1182.
 21. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(6), 879-884.
 22. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." *O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2023,[1/4]* (2023)